

De schilder Theodorus (of Dirck?) van Baburen

door P. T. A. SWILLENS.

De lexica en museum-catalogi vermelden BABUREN (DIRCK of THEODORUS VAN) als een kunstenaar, die omstreeks 1570 te Utrecht geboren moet zijn, aldaar in 1611 leerling van Paulus Moreelse is geweest en terzelfde stede in 1624 is overleden.

In Bryan's „Dictionary” lezen wij bovendien dat hij leerling is geweest van Pieter Neefs en in diens manier interieurs en kerken schilderde. Bryan geeft geen bronnen op waaruit hij deze wetenschap heeft geput.

Waarschijnlijk is die bron de „Schouburgh”¹⁾ van Arnold Houbraken geweest, die over den kunstenaar het volgende getuigt:

„Doch ik weet van hem niets te zeggen, als dat ik uit zekere omschrijving begrijp, dat zijn kunst bestont in een diergelijk werk, als dat van den voormelden”.

Die „voormelden” is Pieter Neefs. Waarin die „zekere omschrijving” te lezen stond, vermeldt ook Houbraken niet.

Deze mededeelingen, van zijn voornaamste biografen, zullen hierna worden verbeterd, aangevuld en verduidelijkt.

De schilderijen van Baburen, die zijn signatuur dragen, zijn betrekkelijk zeldzaam.

Berlijn. Kgl. Schloss. „Portret van den Keizer Titus”.
Gesigneerd: ²⁾

Christiania. Museum. „Christus bij de schriftgeleerden”.
Gesigneerd: T. Baburen 1622.

Lucca. Gal. Manzi. „Christus in den tempel”. Onduidelijk gesigneerd.

Mainz. Museum. „De verloren zoon”. Gesigneerd: T. Baburen. fecit Anno 1623.

Parijs. (vroegere verzameling Schönborn, 1867). „Een klarinetspeler”. Gesigneerd:

T. Babū. f. Anno 1623 ³⁾.

Rome. St. Pietro in Montorio. „Graflegging van Christus”. Waarschijnlijk vroeger gedateerd geweest 1617. Een ets naar dit schilderij is gesigneerd: Theod. Bab. pinx.

¹⁾ 1718 — Deel I — blz. 221.

²⁾ Dit is een stuk uit een groote serie portretten van Romeinsche Keizers, vervaardigd door Rubens, Jordaens, Terbrugghen, Werner van Valckert, Mierevelt, e.a. in opdracht van Frederik Hendrik. Zie hierover het artikel van Rudolf Oldenbourg in Jahrbuch der Kön. Preuss. Kunstsammlungen — Band XXXVII — 1917 — blz. 203.

De signatuur heb ik overgenomen naar een fotografie.

Om welke reden deze serie schilderijen door Wurzbach copieën genoemd worden, is mij niet duidelijk.

³⁾ Deze signatuur heb ik overgenomen uit Nagler „Monogrammisten” Deel V—561.

Schloss Langenstein (bij Halberstadt). „Portret van een jongen man met ontbloote borst”. Gesigneerd: T. Baburen, fecit Anno 1622.

Utrecht. Centraal Museum. (Bruikleen van het Rijks-Museum te Amsterdam). „Prometheus door Vulkanus geketend”. Gesigneerd:

T. D. Baburen fecit
Anno 1623

Utrecht. Centraal Museum. (Bruikleen van den heer Buma). „Koppelaarster”. Gesigneerd:

Vervolgens zijn eenige etsen en gravuren te noemen, die naar andere, ons onbekende of verloren gegane schilderijen of naar teekeningen gemaakt zouden zijn en zijn naam dragen ¹⁾.

Baburen
1623

Ik geef deze opgave van zijn *gesigeneerde* werken, allereerst om te doen zien, dat onze kunstenaar zich steeds „Theodorus” althans „T” noemt en niet „Dirck” of „D”.

Deze laatste voornaam is hem wellicht geworden, door een vermelding uit de rekeningen van het Utrechtsche St. Lucasgilde, waarin onder de leerlingen van Paulus Moreelse ten jare 1611 staat geschreven:

„DIRCK van Baburen heeft sijn leerkijnts gelt betaelt ende heeft gegeven boven 't rantsoen . . . . 1 gul.”

Hier wordt dus uitdrukkelijk gesproken van „Dirck” en niet van „Theodorus”.

Dirck van Baburen wordt vóór, noch na dien tijd meer in de Utrechtsche gildenboeken vermeld.

Is nu de leerling van Moreelse „Dirck” van Baburen dezelfde als de maker van bovengenoemde schilderijen, die zich duidelijk „T.” schrijft?

In verband met de bovenvermelde opgave in de lexica valt zulks zeer te betwijfelen.

Ten eerste zou Dirck (Theodorus), die volgens de beschrijvingen pl.m. 1570 geboren moet zijn, op ongeveer 40-jarigen leeftijd „leerling” van Moreelse geweest zijn.

¹⁾ In de „Künstler-Inventare” van Dr. A. Bredius worden nog genoemd:

Band I — blz. 234 — Inventaris van Johannes de Rezialme, 1657. „Twee stucx van Baburen”.

Band III — blz. 849. Inventaris van Abraham Peronneau; 6 Jan. 1692. „Een Bachanaal van Theodorus Babuere”. Getaxeerd op f 150.—. (door Jan Rosa en Jan Pietersz. Zomer).

Band V — blz. 1590. Inventaris van Jacob Loys. Aug. 1676. „Een tabacksuyger van Babure”.

In „Die Urkunden über Rembrandt” van Dr. C. Hofstede de Groot:

blz. 131. — Boedel van Boudewijn de Man, 15 Maart 1644: „Een school van T. v. Baburen, f 605,— (Een buitengewoon hooge prijs voor dien tijd! Een „landschap” van Rembrandt in denzelfden boedel bracht f 166,00 op);

blz. 428. — Inventaris van Juffr. Geertruyt Brasser te Delft, 27 April 1692: „Babuere f 80,—” (In denzelfden inventaris een „Casteel van Rembrandt”, f 10,—.)

Aan Baburen worden toegeschreven: Amsterdam. R. M.: „Koppelaarster”; Cassel. Mus.: „Twee portretten”.